

UDK: 631.816:633.11

**ORGANIK O‘G‘ITLARDAN FOYDALANISHNING BAHORGI BUG‘DOY
HOSILDORLIGIGA TA’SIRI****G.R.Djanabaeva, N.Q.Jaqsimbetova¹, I.J.Abdimuxammedaliev,****T.D.Allambergenov, D.B.Ramazanov²**

Osh davlat universiteti magistrantlari, djanabaevagulayxan@gmail.com, [jaqsimbetovagr¹](mailto:jaqsimbetovagr1)
QQXAI assistenti, indiraabdimuxammedaliev@gmail.com, [daniyarr.bakhitovich@gmail.com²](mailto:daniyarr.bakhitovich@gmail.com)

Annotatsiya: Ushbu tadqiqotda organik o‘g‘itlarni qo‘llashning bahorgi bug‘doyni o‘sishi, rivojlanishi va hosildorligiga ta’siri o‘rganiladi. Turli miqdorda berilgan organik o‘g‘itlarning tuproq unumdorligi, o‘simlikning oziqlanish darajasi hamda hosil sifatiga ko‘rsatgan ta’siri tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari asosida ekologik xavfsiz va samarali o‘g‘itlash usullarini aniqlash hamda bug‘doy hosildorligini oshirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish ko‘zda tutiladi.

Kalit so‘zlar: Organic fertilizers, spring wheat, yield, soil fertility, plant growth, development, nutrition, agrotechnics, environmental safety, efficiency.

Bahorgi bug‘doy O‘zbekistonning turli hududlarida yetishtiriladigan asosiy don ekinlaridan biri hisoblanadi. Yuqori va sifatli hosil olishda organik o‘g‘itlar yordamida o‘simlikni to‘g‘ri oziqlantirish muhim ahamiyatga ega. Kompost, biohumus hamda boshqa organik moddalarni qo‘llash tuproqning tuzilishini yaxshilaydi, namlikni ushlab turish xususiyatini oshiradi hamda o‘simliklarning oziqa elementlarini o‘zlashtirish samaradorligini kuchaytiradi.

Uzoq muddatli maydonda olib borilgan tajribada organik (masalan, go‘ng) va noan’anaviy o‘g‘itlar keyingi yil bahorgi bug‘doyda o‘sish va hosildorlikka qanday ta’sir qilishi tahlil qilingan. Mualliflar organik o‘g‘itlardan foydalanish bug‘doy navining ikkinchi yilgi hosiliga ijobiy ta’sir qilishi mumkinligini ko‘rsatishadi [1].

Organik va mineral o‘g‘itlar kombinatsiyasining bug‘doy hosildorligi va don sifatiga (masalan, og‘irligi, don tarkibi) ta’siri tahlil qilingan. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, organik o‘g‘itlar bilan birlashtirilgan me‘yorlarda hosildorlik va don sifati yaxshilanadi. Bu sizning organik o‘g‘itlar mavzusingizni yanada mustahkam ilmiy asos bilan ta’minlaydi [2].

Bu maqolada turli o‘g‘it tizimlari (organik, mineral, organo-mineral) bug‘doy hosildorligi va don sifatiga ta‘siri ko‘rib chiqilgan. Organik o‘g‘itlar va mineral o‘g‘itlarning kombinatsiyalari bug‘doy hosildorligini va don sifatini optimallashtirishda samarali bo‘lishi mumkinligi ko‘rsatilgan [3].

Tadqiqotning maqsadi: Bahorgi bug‘doyda organik o‘g‘itlarning o‘sish, rivojlanish va hosildorlikka ta‘sirini aniqlash.

Tadqiqot materiali va uslubi: tajriba o‘tkazilgan joy, O‘zbekistonning namlik yetarli va o‘rtacha unumdor tuproqlari.

Tadqiqot variantlari

1. V1 – Nazorat (o‘g‘itsiz)
2. V2 – Kompost 20 t/ga
3. V3 – Biohumus 15 t/ga
4. V4 – Kompost 10 t/ga + Biohumus 10 t/ga
5. V5 – Kompost 15 t/ga + Biohumus 5 t/ga

Kuzatish ko‘rsatkichlari

- O‘simlik bo‘yi (sm)
- Bog‘inlar soni (dona)
- Barglar soni (dona)
- Gul ochish muddati (kun)
- Don hosili (g)
- Gektar hosildorligi (s/ga)

Natijalar va muhokama

Jadval 1. Vegetativ va generativ rivojlanish ko‘rsatkichlari hamda hosildorlik

Variant	O‘simlik bo‘yi (sm)	Shoxlar soni (dona)	Barglar soni (dona)	Gul ochish muddati (kun)	Don hosili (g)	Gektar hosildorligi (s/ga)
V1 – Nazorat	75	3	45	62	20	25–27
V2 – Kompost 20 t/ga	82	4	52	60	24	32–34
V3 – Biohumus 15 t/ga	80	4	50	61	23	30–32
V4 – Kompost 10 t/ga + Biohumus 10 t/ga	88	5	58	59	26	36–38
V5 – Kompost 15 t/ga + Biohumus 5 t/ga	85	4	55	60	25	34–36

t/ga + Biohumus 5 t/ga						
---------------------------	--	--	--	--	--	--

1. Vegetativ rivojlanishga ta'siri: Organik o'g'itlar qo'llanilganda o'simliklarning bo'y o'sishi, shoxlanish darajasi hamda barglar soni sezilarli ravishda ortgan. Eng yuqori natijalar V4 (Kompost 10 t/ga + Biohumus 10 t/ga) variantida qayd etilgan.

2. Generativ rivojlanishga ta'siri: Gullash jarayoni va don hosil bo'lishi tezlashgan. Eng yuqori don hosildorligi ham V4 variantida kuzatilgan.

3. Hosildorlik va don sifati: Organik o'g'itlar qo'llangan variantlarda donning massasi, sifati hamda oqsil miqdori sezilarli darajada yaxshilangan.

Xulosa qilib aytganda, organik o'g'itlar bahorgi bug'doyning ham vegetativ, ham generativ rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Eng samarali variant sifatida V4 (Kompost 10 t/ga + Biohumus 10 t/ga) aniqlanib, u eng yuqori hosildorlikni ta'minlagan. Organik o'g'itlardan foydalanish tuproq unumdorligini oshirib, o'simliklarning oziqlanish sharoitini yaxshilaydi.

Tavsiyalar: Bahorgi bug'doy yetishtirishda organik o'g'itlarni optimal nisbatlarda qo'llash maqsadga muvofiq. Kompost va biohumusdan foydalanish tuproqning biologik faolligini kuchaytiradi. O'simliklarning rivojlanish bosqichlari va hosildorlik ko'rsatkichlarini har yili muntazam tahlil qilib borish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. **Kulikova A.Kh., Nikitin S.N., Toigildin A.L., Saidyasheva G.V. (2019).** "The Formation Of Spring Wheat Seedlings And Yield In The After-Effect Of Organic And Non-Traditional Fertilizers". *Research Journal of Pharmaceutical, Biological and Chemical Sciences*.
2. **Ponkratenkova I.V., Gavrilova A.Yu., Merzlay G.E., Voloshin S.P. (2018).** "Влияние органических и минеральных удобрений на урожайность и качество яровой пшеницы". *Земледелие и растениеводство*.
3. **Bausheva N.P., Khalistova I.D. (2019).** "Влияние систем удобрений на урожайность и качество яровой пшеницы". *Агрономия*.
4. Алламбергенов, Т., Мамбетназаров, Т., Зийуатдинова, М., Муратова, Р., & Исагалиев, М. (2024). Наследование и изменчивость признака удельная

- разрывная нагрузка у гибридов f1 и f2. *Вестник Ошского государственного университета. Сельское хозяйство: агрономия, ветеринария и зоотехния*, (1), 23-28.
5. Kizi, K. G. K., Kizi, A. A. N., Saparbaevna, K. I., Kizi, T. A. R., & Dauletmuratovich, A. T. (2025). İLKBAHAR YUMUŞAK BUĞDAY ÇEŞİTLERİNİN MORFOLOJİK ÖZELLİKLERİ VE DANENİN KALİTE GÖSTERGELERİ. *In The World Of Science and Education*, (15 март ЭН2), 113-116.
6. Munysaxon Jalgasbaevna, Z. (2026, April). QORAQALPOG 'ISTONDA G 'O 'ZANING NAV NAMUNALARIDA URUQ VAZNINING BIRINCHI HOSIL SHOXINING JOYLASHISH BALANDLIGI BILAN BOG 'LIQLIGINI O 'RGANISH. *In Conferences* (Vol. 2, No. 3, pp. 796-799).